

Examenverslag van economie vwo, tweede tijdvak 2022

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag: *In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?*

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	
				toelichting categorie keuze:
1	1	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De Lorenzcurve is niet expliciet besproken op de cursus, omdat het grotebakstof is.
	2	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Inkomen' is besproken hoe je kan uitleggen dat een heffingskorting nivellerend werkt. In deze vraag kon je dit gebruiken om uit te leggen waarom het verminderen van een heffingskorting denivellerend werkt. Hiermee kon je het eerste punt scoren.
		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De Lorenzcurve, die je nodig had om het tweede punt mee te scoren, is niet expliciet besproken op de cursus. Dit omdat het grotebakstof is.
	3	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat de vraag naar werknemers in loondienst zou stijgen als het loon van zzp'ers zou stijgen. Vanuit dit beginpunt kon je vervolgens de uitleg 'Betalingbereidheid en overheidsingrijpen' gebruiken. Hierin is uitgelegd hoe je het loon op de arbeidsmarkt kan zien als een prijs die wordt beïnvloed door vraag en aanbod. Hiermee kon je de vraag beantwoorden.
	4	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'volledige mededinging' is niet expliciet besproken op de cursus, omdat het grotebakstof is.
	5	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Omzet, kosten en winst' is besproken wat de formule voor omzet is. Hieruit kon je halen dat het nodig was om P en Q te berekenen. Vervolgens kon je de theorie uit de uitleg 'Betalingbereidheid en overheidsingrijpen' gebruiken om de P en Q te bepalen aan de hand van Q_v en Q_a . Als je dit deed voor zowel de oude (zonder minimumtarief) als de nieuwe situatie (met minimumtarief) kon je hier de volledige punten scoren.
	6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg is het 'Stappenplan redeneren' besproken. Met dit stappenplan en algemene kennis (als iets duurder wordt, dan daalt de vraag) kon je redeneren hoe de werkgelegenheid op korte termijn minder zou worden. Hiermee was het eerste punt te scoren. Het tweede punt kon je behalen door wederom het 'Stappenplan redeneren' toe te passen, samen met de redenering over werkgelegenheid uit de uitleg 'Economische kringloop'.
2	7	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met het 'Stappenplan rekenen' kon je hier de juiste gegevens selecteren om de berekening te maken.
	8	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Verstoorde samenwerking' is besproken wat het begrip 'Berovingsprobleem' betekent en hoe je het in een vraag kan toepassen. Door dit te gebruiken kon je hier de eerste twee punten scoren.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was dat je kon redeneren dat er hier geen sprake was van een 'ongelijke investering'. Dit hebben we in de uitleg benoemd als oorzaak van het 'berovingsprobleem'. Dit kon je hier toepassen door te vertellen dat ook de deelnemende bedrijven 'verzonken kosten' hadden. Hiermee kon je het laatste punt scoren.

	9	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hier kon je de examentip over het 'principaal-agentprobleem' gebruiken uit de uitleg 'Verstoorde samenwerking'. Door alle drie de onderdelen uit die tip toe te passen kon je hier de eerste twee punten scoren. Het laatste punt kon je halen door een van de oplossingen in de rechterkolom uit de uitleg toe te passen op het verhaal.
	10	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg over het 'Stappenplan rekenen' is besproken hoe je dit type vraag (met een nieuwe & oude situatie) kan structureren. Met de formule over totale kosten uit de uitleg 'Omzet, kosten en winst' kon je vervolgens de berekeningen uitvoeren.
	11	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Bij deze vraag had je de kennis nodig dat een CO2 opslag niet oneindig kan zijn. Hiermee kon je het eerste punt scoren bij deze vraag. Dit is niet besproken in de uitleg, omdat cito het als algemene kennis beschouwt.
		1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Omzet, kosten en winst' is een examentip gegeven over dat MK gelijk is aan GVK als die laatste constant is. In de tabel bij de opgave kon je de variabele kosten in de oude en nieuwe situatie vinden. Vervolgens kon je hiermee de MK bepalen met de examentip. Hiermee kon je het tweede punt van de vraag scoren.
3	12	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat het nodig was om zowel de solidariteit voor werkenden als voor gepensioneerden te betrekken. Voor allebei de redeneringen kon je het begrip 'solidariteit' opzoeken in je woordenboek. Dit kon je toepassen op de informatie over het 'omslagstelsel' uit de uitleg 'Inkomen'.
	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met het 'Stappenplan rekenen' kon je hier de juiste gegevens selecteren om de berekening te maken.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Inkomen' is het begrip '(de)nivellering' besproken. Dit begrip kon je, op een soortgelijke manier als bij het voorbeeld in de uitleg, hier uitwerken om alle twee de punten te scoren.
	15	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met het 'Stappenplan rekenen' kon je hier de juiste gegevens selecteren om de berekening te maken.
	16	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen' is uitgelegd wat de arbeidsmarkt is. Samen met de betekenis van 'hoogconjunctuur' uit de uitleg 'Conjunctuur' kon je hier uitleggen dat het aanbod op de arbeidsmarkt op korte termijn toe zou nemen en hierdoor de werkgelegenheid zou stijgen. Op deze manier kon je bij deze vraag het eerste punt scoren.
2		III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat je meer aanbod ook kon linken aan een lagere prijs. In de uitleg 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen' is uitgelegd dat de prijs op de arbeidsmarkt het loon is. Vanuit hier kon je met het de uitleg van het begrip 'Internationale concurrentiepositie' uit de uitleg 'Wereldhandel' het laatste stapje maken. Daarmee scoorde je de laatste twee punten.	
4	17	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de begrippenlijst van 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen' stond bij 'externe effecten' de twee onderdelen die je bij dit begrip altijd moet noemen, namelijk dat het niet in de prijs meegerekend is en dat het effect heeft op buitenstaanders. Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bepalen welke positieve effecten op de buitenstaanders (in dit geval de gemeente) er konden zijn.

	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Omzet, kosten en winst' is besproken hoe je de totale winst (of verlies) kan uitrekenen met behulp van formules. Hier kon je met de gegeven Q de benodigde formules voor TW invullen. Op deze manier kon je hier beide punten scoren.
	19	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat de aanpak voor minimaal verlies hetzelfde is als de aanpak voor maximale winst. Met dit gegeven kon je vervolgens de afzet bepalen, zoals uitgelegd in de uitleg 'Omzet, kosten en winst'. Op deze manier kon je hier beide punten scoren.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'maximale betalingsbereidheid' is uitgelegd in 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen'. In de uitleg 'Verstoorde samenwerking' zijn de begrippen 'asymmetrische informatie' en 'risicoaversie' besproken. Met de kennis van deze begrippen kon je hier volledig antwoord geven op de vraag.
	21	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Surplus' is besproken wat het 'consumentensurplus' betekent. Hiermee kon je beredeneren dat er geen surplus is als er geen verschil meer is tussen prijs en betalingsbereidheid. Op deze manier kon je hier beide punten scoren.
5	22	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat het nodig was om zowel export als import te betrekken in je antwoord, omdat er in de tekst 'per saldo' stond. In de uitleg 'Economische kringloop' is besproken dat de conjunctuur afhangt van de hoeveelheid bestedingen. In dezelfde uitleg was de pijl van export gemarkeerd als besteding. Ook hebben we uitgelegd dat import juist zorgde voor geld dat weglekt. Dit kon je combineren om de vraag te beantwoorden.
	23	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Economische kringloop' hebben we in de redenering over bestedingen besproken dat een verandering van de groei van de economie altijd als oorzaak een productieverandering heeft. Door de indicatoren die hiermee te maken hebben te kiezen kon je hier beide punten scoren.
	24	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken welke oorzaken van inflatie het gevolg kunnen zijn van een wisselkoersverandering. Hier kon je achter komen door het redeneerschema uit de uitleg 'Wereldhandel' te gebruiken. Daaruit kon je halen dat een dalende wisselkoers kan leiden tot duurdere import (een directe oorzaak van kosteninflatie). Hiermee kon je beide punten van de vraag scoren.
	25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Wereldhandel' zijn de drie manieren waarop het buitenland invloed op ons BBP kan hebben uitgelegd. Door te kijken welke van deze drie opties beïnvloedt kon worden door een krimp van het reële BBP, kon je hier beide punten scoren.
6	26	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst van 'Betalingsbereidheid en overheidsingrijpen' stond bij 'externe effecten' de twee onderdelen die je bij dit begrip altijd moet noemen, namelijk dat het niet in de prijs meegerekend is en effect heeft op buitenstaanders.
	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg over het 'Stappenplan rekenen' is besproken hoe je een rekenvraag zoals deze kan structureren.
	28	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg over het 'Stappenplan redeneren' is besproken hoe je een redeneervraag zoals deze kan structureren.

	29	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Betalingbereidheid en overheidsingrijpen' is besproken hoe je bij een gegeven prijs de vraag kan aflezen. Hiermee kon je zien dat Qv B een hogere vraag heeft en dus bij kwintiel 5 hoorde. Op deze manier kon je het eerste punt van de vraag behalen.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Elasticiteiten' is besproken wat 'prijselasticiteit' betekent en wat het verschil is tussen elastisch en inelastisch. Het extra stapje dat je bij deze vraag kon zetten, was bedenken dat je dit kon toepassen op het punt waar de prijslijn de lijnen in de grafiek sneed. Hieruit kon je vervolgens concluderen dat Qv B bij kwintiel 5 hoorde. Op deze manier kon je het tweede punt van de vraag behalen.
		60		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	1	2%
II	38	63%
III	16	27%
IV	5	8%
	60	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 92% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.